

Aan

Minister

nota

Aanbieding rapport adviescommissie uitvoering
programma Luchtruimherziening

TER BESLISSING

Datum

12 november 2025

Onze referentie

IENW/BSK-2025/281123

Opgesteld door

DG Luchtvaart en Maritieme
Zaken
Programma
Luchtruimherziening

Beslistermijn

17-11-2025

Bijlage(n)

2

Aanleiding

Op 18 november 2025 biedt de externe adviescommissie 'Uitvoering programma Luchtruimherziening' haar advies aan u en de staatssecretaris van Defensie aan. Eerder dit jaar is deze externe adviescommissie ingesteld¹ waarbij invulling is gegeven aan twee moties² vanuit de Tweede Kamer om een commissie in te stellen *om de nut en noodzaak van een vierde aanvliegroute [...] naar Schiphol, [te] beoordelen in het licht van de veranderende omstandigheden en om hierbij representanten van de omgeving te betrekken*. De conclusies en aanbevelingen van de commissie worden betrokken in het Voorlopig Ontwerp, de effectenanalyses en de projecten Hoger Naderen.

Met het oog op transparantie worden de bevindingen van de commissie (volgnummer 2) met bijgevoegde Kamerbrief (volgnummer 1) aan de Tweede Kamer aangeboden. Tegelijkertijd wordt het rapport gepubliceerd in de Staatscourant. Een inhoudelijke appreciatie van het advies volgt na bestudering van de conclusies en aanbevelingen.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd om de bijgevoegde Kamerbrief te ondertekenen en zowel de aanbiedingsbrief als het adviesrapport aan de Tweede Kamer op 18 november a.s. te verzenden en het rapport te publiceren in de Staatscourant.

Kernpunten

- Met deze Kamerbrief:
 - Biedt u het adviesrapport van de adviescommissie "Uitvoering programma Luchtruimherziening", mede namens de staatssecretaris van Defensie, aan de Tweede Kamer aan.
 - Schetst u de aanleiding en opdracht van de adviescommissie, zoals verzocht in de moties Van Dijk c.s.³.
 - Spreekt u uw waardering uit voor het werk dat de commissie heeft gedaan.

¹ Tweede Kamer vergaderjaar 2024-2025, Kamerstuk 31936, nr. 1227

² Motie Van Dijk cs, Kamerstukken II 2024/25, 31936, nr. 1158 en motie van Dijk cs Kamerstukken 2024/25, 31936, nr. 1187

³ Motie Van Dijk cs, Kamerstukken II 2024/25, 31936, nr. 1158 en motie van Dijk cs Kamerstukken 2024/25, 31936, nr. 1187

- Geeft u aan dat de conclusies en aanbevelingen van de commissie de komende periode zorgvuldig worden bestudeerd en uiterlijk begin 2026 een inhoudelijke reactie volgt.
- Schetst u het vervolgproces richting de verdere uitwerking van de nieuwe indeling van het luchtruim. De aanbevelingen van de commissie worden benut worden voor:
 - De uitwerking van het Schetsontwerp naar het Voorlopig Ontwerp van de nieuwe indeling van het luchtruim;
 - De effectanalyses die bij het Voorlopig Ontwerp horen;
 - De projecten Hoger Naderen waarbij structureel ingezet gaat worden op continu dalen over vaste naderingsroutes rond luchthavens.
- Benoemt u dat in dit vervolgtraject ook de gebiedsadviezen van de provincies (gericht op ruimtelijke ontwikkeling/ woningbouwopgave/ natuur), worden betrokken die in het kader van de interbestuurlijke samenwerking zijn gevraagd.
- Meldt u aan de Tweede Kamer dat de verwachting is dat het Voorlopig Ontwerp met bijbehorende effectanalyses in de tweede helft van 2026 aan de Tweede Kamer wordt aangeboden. Op dit moment wordt er nog door de samenwerkende partijen binnen het programma gewerkt aan de verdere uitwerking van het Schetsontwerp in een Voorlopig Ontwerp waarna een effectanalyse wordt uitgevoerd. Deze stukken begin 2026 afronden is niet haalbaar.

Datum

12 november 2025

Onze referentie

IENW/BSK-2025/281123

Opgesteld door

DG Luchtvaart en Maritieme Zaken
Programma
Luchtruimherziening

Aan

Minister

Bijlage(n)

2

Krachtenveld

- Twee moties vanuit de Tweede Kamer waren eerder aanleiding om de externe adviescommissie in te stellen en om daarbij ook representanten van omwonenden te betrekken.
- De taak van de commissie was om nut en noodzaak van de nieuwe luchtruimindeling te beoordelen, evenals de zorgvuldigheid van het gevolgde ontwerp- en beoordelingsproces. Aanleiding voor de instelling van de commissie waren zorgen over de komst van een vermeende vierde aanvliegroute in het nieuwe ontwerp voor de luchtruimindeling. Aangezien deze vierde aanvliegroute geen onderdeel uitmaakt van het gepubliceerde concept ontwerp van de nieuwe indeling (Schetsontwerp), is de vraagstelling verbreed naar een beoordeling op nut, noodzaak en zorgvuldigheid van het nieuwe ontwerp en naar een integrale beoordeling van de nieuwe indeling en de projecten Hoger Naderen .
- De commissie is voorgezeten door dhr. JJ. van Dijk. Verder bestond de commissie uit een onafhankelijk extern secretariaat en vier onafhankelijke experts. Zij hebben luchtruimkennis met name op het gebied van luchtruimbeheer en – gebruik, militaire paraatheid en leefomgevingskwaliteit: geluid en andere emissies (CO₂/NO_x).
- Ook heeft de commissie cf. opgave een klankbordgroep ingesteld waarin maatschappelijke organisaties, provincies en de luchtvaartsector deelnamen. De klankbordgroep heeft vragen, zorgen en aandachtspunten mee gegeven aan de adviescommissie, om in haar uiteindelijke advies rekening mee te houden. De klankbordgroep van de commissie is onder embargo op 17 november mondeling geïnformeerd over de inhoud van het advies.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1.	Kamerbrief "Aanbieding rapport adviescommissie uitvoering programma Luchtruimherziening"	Betreft de Kamerbrief waarmee het advies van de adviescommissie aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.
2.	Rapport commissie "Uitvoering programma Luchtruimherziening".	Betreft het rapport van de adviescommissie.

Datum
12 november 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/281123

Opgesteld door
DG Luchtvaart en Maritieme Zaken
Programma Luchtruimherziening

Aan
Minister

Bijlage(n)
2